

Però quant a aquest significat ha rebut preferència el diminutiu *casqueta*: «ella tenia / un, sols, fill car: / de cavalcar / e homenia / gens no-n tenia: / tant lo guardava / y l'apartava / de tot perill, / que féu son fill / hom femení, / fet d'alfaní / e d'orelletes, / e sucre, *casquetas*; / e viciat, / tot mal criat, / fet a son loure / ---», JRoig (*Spill*, v. 1014); la derivació de *cascar* es comprèn ací perquè són dures de rosegat: les de Sant Blai a Tortosa serveixen, ofertes en paneres beneïdes, per captar caritats, i es diferencien de les coquetes dolces, perquè són «les que s'hi fica matafaluga, que has de mastegar-les un bon rato, pos semblen rosegons, per lo dures» (Vergés Paulí, *Espernes* v, 115); *-tera* 'venedora de casquetes': «may no pagava / res que prengué: / si res degué / a mi-u dreçava; / ab mi comptava / l'especier, / sastre, draper / --- / la bunyolera / e *casquetera* / tenien talles: / segon les ralles, / yo, pagador», JRoig (*Spill*, 2988). Aran Baix i Central *kaskél* 'closca (d'ou, de nou, d'avellana, d'ametlla)', gascó de la Vall d'Aura *casquelh* «coquille de noix» (Marsan, *Floro*), i per a més formes emparentades, veg. Krüger, *HPyr. A*, I, 50. En bona part de les variants d'aquest grup la vocal *o* substitueix adés la primera, adés la segona, adés una i altra, de les vocals: alt-aranès *kuskél* en lloc del citat *kaskél*; ribag. *cascul* «la clafolla o crosta superior de les nous, ametlles, etc.» (Mn. Navarro, *Congr. Ll. Cat.*, 229), oc. ant. *cascolha* «coquille» (PDFP); *kaskúla* 'pinya' en alguns pobles aranesos, Vall d'Aura *casculho* «cône du sapin et du pin» (Marsan, 8), però allà això també es diu *cousculho* (Marsan, *Floro*, 13), bearn. *couscouille* «coquille» i també «gousse, cosse» (Lespy) i arag. *coscullo* «hueso de la fruta» (que Borao localitza en els Pirineus, i amb aquest significat aribem molt més al Nord, com sigui que *couscouille* és 'cascavell' a la costa girondina («gretot», Moureau, *La Teste*), i al Roergue *couscouillo* «cosse» i *couscuëillo* «gousses sèches des pois» (Vaysier); altrament per a aquest grup amb *o* en els parlars gascons i els bascos, veg. Schuchardt, *BhZRPb*. VI, 12-13, i Rohlf, *Le Gc.*, 117. Afí a la variant cast. *cáscara* tenim Benasc *cascarana* 'calavera' (BDC VI, 21; *ALCat.*, 354), cf. *cascona* 'gorra de cop' a Vic, segons *AlcM*. I amb el sentit del citat *casculho* 'pinya' tenim, al capdamunt de la Vall d'Àneu, *cascarra* 'pinya' (a Alós d'Àneu «Kieferapfel», Krüger, *HPyr. A*, I, 50, que hi aplega encara altres variants locals).

Cascall [1660, *DTol.*?]: «*cascall mari*: sabulum marinum; sense més dada fins a fi S. XIX' terra mesclada amb pedra', 'altres detritus comparables': a l'extrem Nord anomenen així la 'concreció submarina fàcilment trencadissa i molt porosa o plena de minúsculs forats, on es crien colònies de cucs, usats com a esquer' (que al Maresme coneixen per *gleva*): així al Barcarès (1960, si bé allà no utilitzen els cucs de *gleva* com a esquer «perquè seria massa amusa»); per al pedregam muntanyenc és terme de la serralada Ibèrica, d'on el col·lectiu *casallar*: a la Salzadella 'clapissa', amb un barranquet dit *Lo C*. «perquè hi ha molt de *kaskalán*» (1961), també dellà Xúquer: a Benigànim

«els Cascallars de Llorenço» al peu de la serra Nord, paratge ple de «pedra solta», perquè s'hi va «fer un solsit i està tot buit» (1962); d'altra banda *cascall* s'ha aplicat a productes vegetals, d'on l'adjectiu urgellenc *cascaller* («una classe d'ametlla que en diuen *cascallera*», Penelles, 1964; la dada de Griera, *AlcM*, potser per etimologia popular); la *cascallera* 'les cendres que deixa la pega en els forns on l'elaboren, a les muntanyes de l'Urgellet, amb l'escorça resinosa dels arbres', Perles, 1957; *cascallós*; *cascallot*.

Cascàrria [1803, Belv.]: «*caszarria*, *zarpa*; lutum oris vestium adhaerens» (id., Lab. 1839; Teixits, *BDC* IV, 82), d'ús bastant general i ben arrelat en cat. or., occid. i val.; en alguns punts diuen *caszarres*, especialment en el pirinec occidental, almenys referit als bocins d'excrements (mesclat amb fang) encastats a la pell dels bous i vaques (Arcavell, 1936; Lavansa, 1958); en altres, la normal reducció de *-rri-* a *-ri-*: «ixa mula va plena de *caszarres*», Benasc («pelota de estiércol que se les forma a las caballerías en el pelo», Ferraz, p. 38); aplicació especial d'això a l'extrem Oest de l'alt Aragó sembla ser Aragüés *kaskáryas*, mena de bolet «muy gordo» (1966) que en descriurem el semblà ser el que al Pallars superior anomenen *pota de rata*, caracteritzat per unes penjares negres, molt comparables, quan duen terram adherit, a les *caszarries* que pengen dels animals o de la gent bruta o deixada. El mot *caszarrias* és també castellà [1555] i vaig tractar-ne en un article especial del *DCEC*; hi ha en aquest mot contacte indubtable amb la família de *cascar* en el sentit d'«esmenussar, contundir» i «deixar migrat», i també n'hi ha amb la de l'ast. *cascañu* 'vell', que troba ecos en alguns parlars reto-romànics o alt-italians; d'altra banda un obscur ll. *casus* 'vell' i sobretot amb el bearn. *cascant* 'molt brut' (cf. *Cascantum*, NL ibèric): una cosa potser no exclou l'altra i encara menys que hi hagi també relació amb el *kask*-bàsicament onomatopèic-expressiu, o amb la família pre-romana que hem sospitat a *CASC*. *Cascarrós* [1803, Belv., Lab.].

Cascarrulles mallorquí 'caszarries' (Manacor, *BDLC* VIII, 158), també menorquí i en un altre sentit Princ. (*DAG*). *Cascarro* 'excrement d'animal' cerdà?: vaig sentir a Er un cop a un home que em descrivia una cosa com a semblant al «*kaskáru* del porc», 1959, però no en trec l'aigua clara, perquè, interrogat, allegà que «així ho diuen a 'Espanya'»? Resten, en fi, amb aquest radical, formes amb més afinat semàntica de la banda de l'onomatopèic cast. *coscorrón* 'cop ventat a algú amb el puny mig clos' (men. *cascarro*, Moll, *AORB* III, 51), o amb *cascullo*, -olla, 'pinya' (V. d'Àneu *cascarra*), idees que notem no incompatibles vist l'ús figurat «et clavaré una *pinya*» tort., *BDC* III, 91; *cascurrer* 'peguisser' tort., *BDC* III, 91.

Cascadura ['trituració, magolament', Ss. XIV i XV; ~ de *mamelles*, 1803, i cf. *DAG*]. *Cascament* [c. 1400, *AlcM*]. *Cascarat* [Corella, fi S. XV, *AlcM*]. *Cascarina* ross.; *cascarinet*; *cascaratets*. *Cascarrar*; *caszarrejar*: *caszarrell*. *Cascot* cast. *Cascurrerjar*; *cascurrer*. CPT: *Cascabancs* val. [1868, *SLitCosta*; cf. la loc.